

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Карагодіна Олена, Пожидаєва Оксана, Карагодіна Марина

м. Київ, Академія праці, соціальних відносин і туризму

Анотація

Дослідження присвячене проблемі застосування дистанційних засобів навчання в період карантину, спричиненого пандемією Covid19. Опитано 257 студентів ЗВО з метою оцінки їхнього ставлення до дистанційного навчання. Переважну більшість опитаних становили студенти бакалаврату. Показано, що основним бар'єром успішного навчання є брак комунікації з викладачем як з т'ютором.

Abstract

The study addresses the problem of the use of distance learning in the quarantine caused by the Covid19 pandemic, 257 students were interviewed to evaluate their attitudes toward distance learning. The vast majority of respondents were the bachelor students. It is shown that the main barrier to successful learning is the lack of communication with the teacher as a tutor.

Вступ

Пандемія Covid19 відчутно позначилась на всіх сферах соціально-економічних відносин і вже спричинила суттєві зміни, що, за припущеннями, унеможливають повернення життя людства у «колишнє русло». Система освіти в цьому плані не є винятком. У багатьох країнах світу внаслідок карантинних заходів освітні заклади всіх рівнів переведено на режим дистанційного навчання. Досвід такої організації навчального процесу, його методичне і технічне забезпечення, психологічні та мотиваційні аспекти, результативність та якість ще належним чином не досліджено. У доступному нам науковому міжнародному контенті знайдено дані, що стосуються первинної оцінки викликів до вищої освіти, пов'язаних із академічною мобільністю китайських студентів [4], факторами успішності дистанційного навчання дорослих [3], порівняно низьким рівнем технічного забезпечення навчання в країнах, що розвиваються [2]. Також для постановки проблеми важливими є висновки масштабного проекту попередніх років, проведеного з метою порівняння результатів аудиторного (face to face) і віртуального навчання в школах США, на основі якого місцевим органам влади рекомендовано скоротити активність віртуальних шкіл через низький рівень їхньої результативності [1].

В українському академічному просторі дискусія щодо проблем вищої освіти в дистанційному режимі під час карантину поки що не набула належного рівня за браком систематизованих емпіричних даних. Результати нашого дослідження дозволяють до певної міри заповнити цю прогалину.

Матеріали і методи дослідження

Стикнувшись із завданням побудувати «повноцінний» дистанційний навчальний процес у ЗВО, ми виходили з міркувань, що повинні, використовуючи наявні організаційні, професійні й технічні ресурси, бути максимально орієнтовані на запит та спроможності наших студентів. Відтак після перших 3-х тижнів карантину в Академії праці, соціальних відносин і туризму проведено анкетне опитування, спрямоване на вивчення ставлення студентів до форм та методів дистанційного навчання (ДН) в період карантину. Анкета розроблялась як інструмент отримання оперативних даних, потрібних для швидкого реагування на нагальні потреби здобувачів вищої освіти та коригування різних аспектів організації навчання. Опитування проводилось в online режимі, анкету

Інформаційні Технології та Інтернет у Навчальному Процесі та Наукових Дослідженнях

створено в Google формі. Запрошення респондентів до участі в анкетуванні проведено викладачами та методистами факультетів. Тексти запрошення та посилання на анкету розміщені у Viber-чатах академічних та (або) предметних груп, створених раніше для оптимізації комунікацій зі студентами або спеціально на початку карантину.

Завданнями дослідження виступали: (а) вивчення ставлення студентів до самої ситуації ДН; (б) отримання відомостей про ставлення студентів до методів, використовуваних викладачами в умовах дистанційного навчання; (в) виявлення труднощів студентів та їхніх потреб у підтримці; (г) пошук шляхів оптимізації викладання в умовах ДН. Загалом в опитуванні взяли участь 257 студентів всіх спеціальностей ЗВО («право», «туризм», «соціальна робота», «фінанси, банківська справа та страхування», «менеджмент», «соціологія» «маркетинг», «підприємництво, торгівля та біржова діяльність»), з яких 25% становили студенти заочної форми навчання. Переважну більшість (92%) учасників анкетування склали студенти програм I освітнього рівня (бакалаврату).

Результати дослідження та їх обговорення

За результатами опитування, лише близько 40% опитаних студентів повідомили про те, що їм зручно навчатись у дистанційному режимі (рис.1).

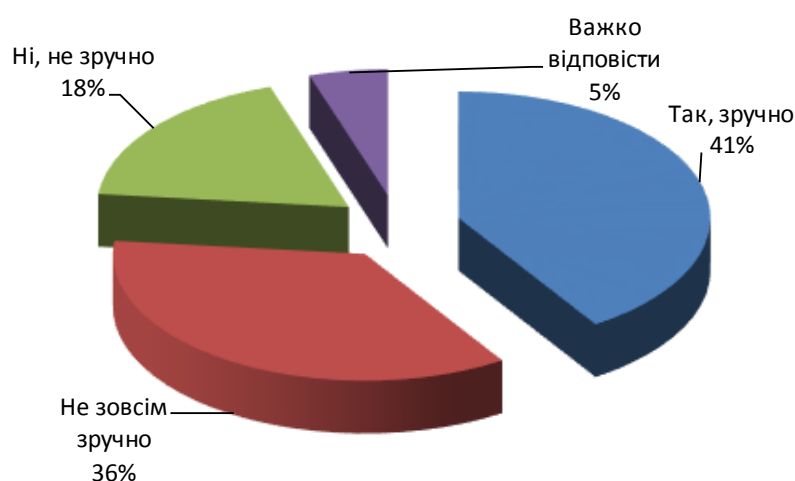

Рисунок 1 – Розподіл відповідей на запитання «Чи зручно Вам навчатись у дистанційному режимі» (%).

Більше половини опитаних зустрілися з труднощами опанування матеріалу в умовах ДН. Найчастіше в якості фактору, що утруднює навчання, студенти вказували на те, що їм «не вистачає пояснень викладачів щодо виконання завдань» (близько 40% опитаних). Більше третини студентів (36%) вказали на те, що їхні труднощі спричинені незвичним форматом навчання, третина опитаних скаржилась на надто великі завдання. Близько чверті опитаних повідомили, що часто не розуміють поставлених викладачами завдань, приблизно стільки ж (24%) вимагали детальніше пояснювати завдання, конкретніше формулювати вимоги до їх виконання та терміни подання виконаних завдань на перевірку. Відповіді на відкриті запитання анкети засвідчують, що деякі викладачі надають перевагу розміщенню завдань у Viber-групах або надсилають їх електронною поштою старостам груп. З опитування впливає той факт, що студентам не вистачає детального зворотного зв'язку: брак детальних інструкцій і, особливо, коментарів викладачів до виконаних студентами завдань унеможливило їхнє ефективне

навчання. Частка студентів, які вказали на брак належних технічних засобів для повноцінної участі в дистанційному навчанні, становила 21%.

В Академії праці, соціальних відносин і туризму протягом тривалого часу функціонує система дистанційної підтримки навчання Moodle, користування цим ресурсом розглядається як важливий складник навчального процесу. Втім реалії карантинного режиму дозволили об'єктивувати дещо формальне ставлення частини студентів та викладачів до виконання такого завдання. Імовірно викладачі зі значним досвідом аудиторної роботи надають перевагу вербальному спілкуванню зі студентами, не приділяючи належної уваги такому оформленню текстових матеріалів, який би більшою мірою відповідав комунікативному стилю студентів. У свою чергу студенти не мають належної мотивації до користування матеріалами, що не вповні відповідають їхнім запитам.

За результатами включеного спостереження, дистанційне навчання в період карантину, спричиненого пандемією Covid19, виявилась справжнім випробуванням як для студентів, так і для викладачів, адже останні були змушені кардинально змінити стиль взаємодії зі студентами, обрати максимально результативні та зручні для всіх учасників навчального процесу технічні засоби комунікації, оперативно поповнити власні методичні матеріали, пристосувавши їх до нових реалій викладання. У «звичному» форматі навчального процесу викладачі не відчували нагальної потреби у виконанні функцій тьютора, отже на початку карантину опинились в складній ситуації за браком відповідних навичок, організаційних та технічних ресурсів. Попри такі складнощі, обидві сторони розцінюють виклик ДН здебільшого оптимістично. Частка студентів, які погодились із думкою, що «за період карантину і студенти, і викладачі можуть навчитися багато нового, і в подальшому це піде на користь нам всім», становила 61%. У свою чергу, за результатами проведеного опитування в Академії прийняті рішення з оптимізації ДН, зокрема, запровадження регулярного навчання науково-педагогічних працівників, які мають незначний досвід користування програмами відеозв'язку, нових процедур моніторингу навчального процесу тощо.

Проведене дослідження дозволяє глибше зануритись у проблему чинників ефективного/неефективного навчання, оцінюючи його з точки зору якості комунікації учасників навчального процесу та засобів навчання в умовах невпинної діджиталізації. Для більш обґрунтованих висновків щодо впливу досвіду ДН в період карантину на подальший розвиток академічної освіти бракує дослідження думки викладачів і аналізу їхніх надбань та бар'єрів у реалізації навчальних завдань. Втім, враховуючи результати деяких інших розвідок та спостережень [2], маємо підстави припустити, що дистанційні засоби навчання можуть бути в подальшому використані значно ширше, в тому числі й для тих дисциплін, що передбачають набуття практичних навичок.

Список використаних джерел

1. Molnar Alex. Virtual Schools in the U.S. 2019. Executive Summary / Molnar A. University of Colorado Boulder, 2019. – 125 p. Retrieved from: <https://nepc.colorado.edu/sites/default/files/publications/Virtual%20Schools%202019.pdf>
2. Perrotta Carlo. Coronavirus quarantine could spark an online learning boom. February 23, 2020. Retrieved from: <https://theconversation.com/coronavirus-quarantine-could-spark-an-online-learning-boom-132180>
3. Sutton Halley. Teacher uses quarantine time to max out credits // Recruiting & Retaining. Adult Learning. – 2020. – Vol. 22, Issue 8. – P. 1-12. – <https://doi.org/10.1002/nsr.30598>
4. Ziguas Christopher, Tran Ly. The coronavirus outbreak is the biggest crisis ever to hit international education. February 6, 2020. Retrieved from: <https://theconversation.com/the-coronavirus-outbreak-is-the-biggest-crisis-ever-to-hit-international-education-131138>